Svar på skriftligt spörsmål om barns rätt att träffa sina far- och morföräldrar

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 527/2020 rd undertecknat av riksdagsledamot Paula Risikko /saml:

Anser regeringen att man i tolkningen av 9 c § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt bör beakta den ståndpunkt om tolkning av paragrafen som formulerades i utskottets betänkande på ett sätt som avviker från regeringens proposition,

tänker regeringen under den pågående valperioden undersöka behovet av en revidering av lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt

och

tänker regeringen i arbetet i fråga lägga vikt vid ett förtydligande av regleringen av mor- och farföräldrars umgängesrätt?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983) reviderades genom de lagändringar som trädde i kraft i december 2019. Utöver övriga ändringar infördes en ny bestämmelse (9 c §), enligt vilken det kan fastställas rätt för barnet att träffa en person som står barnet särskilt nära. Förutsättningen för detta är att barnet har ett etablerat förhållande som kan jämställas med förhållandet mellan ett barn och en förälder.

Enligt regeringspropositionen (RP 88/2018 rd) handlar det om en snäv definition. Enligt motiveringen till bestämmelsen fordras det för att ett i bestämmelsen avsett förhållande ska uppstå ett långvarigt och nära umgänge, vanligen så att personen i fråga bott i samma hushåll som barnet och dagligen deltagit i barnets vård och uppfostran under den tiden. I lagutskottets betänkande (LaUB 12/2018 rd), till vilken spörsmålet hänvisar, anser lagutskottet det vara motiverat att definitionen av personer som står barnet särskilt nära är snäv. I betänkandet förtydligas emellertid att definitionen av en person som står barnet särskilt nära inte förutsätter tidigare boende i samma hushåll, även om detta kan anses vara ett av de klaraste sätten att påvisa en särskilt nära relation mellan personen och barnet.

Svar på skriftligt spörsmål SSS 527/2020 rd

Förhållandet mellan mor- eller farföräldrar och barnbarn är viktigt för alla parter. Möten mellan dem sker vanligtvis med vårdnadshavarens medverkan utan att något domstolsbeslut behövs. Om ett ärende tas till domstol för avgörande handlar det vanligtvis om en konfliktsituation.

Den primära motiveringen för fastställande av umgängesrätt mellan ett barn och en person som står det särskilt nära är barnets bästa. Även barnets egna önskemål och åsikter ska utredas. Domstolen ska i respektive fall specifikt bedöma huruvida kriterierna i bestämmelsen uppfylls. I denna bedömning ska domstolen som rättskällor beakta bland annat motiveringen i regeringspropositionen och riksdagens utskotts ställningstaganden. Därefter ska domstolen pröva om fastställande av umgängesrätt är förenligt med barnets bästa med beaktande av familjens övergripande situation.

Verkställandet och konsekvenserna av ändringarna i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt uppföljs, så som riksdagen krävde då ändringarna godkändes. Samtidigt beaktas även de nya bestämmelserna för barnets umgängesrätt.

Helsingfors 7.7.2020

Justitieminister Anna-Maja Henriksson